

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA INNOVATSION TA'LIM
VOSITALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH METODIKASI****Jo'rayeva Laylo Tolib qizi****Osiyo xalqaro universiteti magistranti****<https://doi.org/10.5281/zenodo.18184494>**

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ta'lim jarayonida innovatsion ta'lim vositalaridan samarali foydalanish masalalari yoritilgan. Innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim vositalari va interaktiv metodlarning o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlashi hamda dars samaradorligiga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, innovatsion ta'lim vositalaridan foydalanish metodikasi bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, ta'lim vositalari, boshlang'ich ta'lim, pedagogik texnologiya, interaktiv metodlar.

Bugungi globallashtirish va raqamlashtirish jarayonida ta'lim tizimiga innovatsion yondashuvlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich sinf bosqichi o'quvchining bilim olishga bo'lgan qiziqishi va intellektual rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Shu sababli boshlang'ich sinf o'qituvchisidan zamonaviy ta'lim vositalari va innovatsion metodlardan samarali foydalanish talab etiladi [1].

Innovatsion ta'lim vositalari — bu o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi zamonaviy texnologiyalar, interaktiv platformalar, elektron darsliklar, multimedia vositalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridir. Ular o'quvchilarning faolligini oshiradi, dars jarayonini qiziqarli va tushunarli qiladi [2].

Pedagogik texnologiyada o'quv jarayoniga maqsad qo'yish muhim ahamiyatga ega bo'lib, u rejalashtirilganni kafolatlashi kerak natijalar. Shuning uchun ham o'qituvchilar maqsad qo'yishga alohida e'tibor berishlari kerak. Har bir o'qituvchi avvalo o'zi yoki fanini aniq belgilashi kerak u dars beradi va har bir darsning maqsadi. Shuni ta'kidlash kerakki, didaktik jarayonning aniq loyihasini ishlab chiqish, belgilangan maqsaddan kelib chiqib, amalga oshirish osonroq bo'ladi. Didaktik jarayonning samaradorligida motivlar muhim rol o'ynaydi. Chunki faqat qiziquvchan va maqsadli bilim samarali [3].

Zamonaviy dunyoda raqamli texnologiyalar kundalik hayotimizning ajralmas qismiga aylanib ulgurishi natijada ta'lim jarayonlarini raqamli boshqarish, raqamli ta'lim resurslarini yaratish, o'quv jarayonlarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish, masofaviy va onlayn ta'limni tashkil etish, o'qitishning innovatsion va interfaol shakllarini yaratish, virtual sinflar, ta'lim o'yinlari hamda shu kabi raqamli ta'lim vositalarining soni va imkoniyatlarini ortib borishiga sabab bo'lmoqda [4].

Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'proq ko'rgazmali va interaktiv faoliyat orqali bilimni tezroq o'zlashtiradilar. Shu bois:

- elektron taqdimotlar,
- interaktiv doskalar,
- ta'limiy o'yinlar,
- multimedia darslari o'quvchilarning mantiqiy fikrlashi va ijodkorligini rivojlantiradi [5].

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun dars jarayoni nafaqat bilim berish, balki ularning dunyoqarashini kengaytirish, mantiqiy tafakkurini rivojlantirish va mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishga yo'naltirilishi kerak. An'anaviy yondashuvlar bilan birga, zamonaviy innovatsion

metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi. Ushbu metodlar quyidagilarga asoslanadi:

- Interfaol o'qitish metodlari – o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Rolli o'yinlar, muammoli ta'lim, klaster va "Baliq skeleti" texnikalari orqali o'quvchilar bilimlarni mustahkamlaydi.

- STEAM-ta'lim – fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematikani uyg'unlashtirib, o'quvchilarning ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish – ta'lim jarayoniga kompyuter, planshet, interfaol doskalar va onlayn ta'lim platformalarini jalb qilish orqali o'quv jarayonini yanada jonlantiradi.

- Gamifikatsiya – dars jarayoniga o'yin elementlarini kiritish orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularni faol ishtirok etishga rag'batlantirish.

- Differensial yondashuv – har bir o'quvchining individual xususiyatlarini inobatga olib, ularning o'quv jarayonidagi ehtiyojlariga mos keladigan metodlarni tanlash [6].

Innovatsion vositalardan foydalanishda quyidagi metodik talablar muhim hisoblanadi:

O'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish metodi quyidagichadir. Yosh davri rivojlanishining asosiy bosqichlari orasida aqliy faoliyat va hissiy rivojlanish muhim o'rin tutadi. Dastlabki yosh bosqichlarida bolalar dunyoqarashini shakllantiradi, o'qish va bilim olishga bo'lgan qiziqishlarini rivojlantiradi. Ularning psixologik xususiyatlariga ta'limning muvaffaqiyatli bo'lishi ko'p jihatdan bog'liq. Misol uchun, boshlang'ich sinf o'quvchilari asosan o'yin orqali o'rganadilar va hissiy bog'lanishlar orqali materialni yodlashadi. Ularning eslab qolish va xotirasi rivojlanish jarayonida o'qishdagi muvaffaqiyatlarga ta'sir qiladi [7].

Dars maqsadiga mos vositani tanlash usuli quyidagicha. Darsning prognozlash bosqichida darsni olib borish va ular orasidan eng optimalini tanlash uchun turli xil variantlarni baholashga qaratilgan. Zamonaviy prognozlash quyidagi usulda dars samaradorligini aniqlash imkonini beradi: Darsning maqsadi bo'lgan bilim (ko'nikma) hajmi 100% deb shakllanihi qabul qilinadi. Teskari (to'sqinlik qiluvchi) omillarning ta'siri tabiiy ravishda bu ideal ko'rsatkichni pasaytiradi. Yo'qotish darajasi (u maxsus metodika yordamida aniqlanadi) ideal natijadan kelib chiqqan holda hisoblanadi va o'qituvchi tomonidan tuzilgan sxema bo'yicha dars samaradorligining haqiqiy ko'rsatkichini aniqlaydi [8].

An'anaviy va innovatsion metodlarni uyg'unlashtirish usuli quyidagichadir. Uyg'unlashtirilgan yondashuv bo'limi an'anaviy va innovatsion usullarni birlashtirish orqali o'quv samaradorligini maksimal darajaga oshirish imkoniyatini ko'rsatadi. Jadvaldagi samaradorlik ko'rsatkichlari talabalar bilimini, qobiliyatini va faol ishtirokini baholashga yordam beradi. Shu tarzda, jadval ta'lim jarayonini rejalashtirish, pedagogik yondashuvlarni tanlash va darslarni samarali tashkil etish uchun qulay vosita sifatida xizmat qiladi [9].

Masalan, ona tili darslarida interaktiv testlar, matematika darslarida elektron mashqlar, atrof-muhit fanida virtual sayohatlardan foydalanish yuqori samara beradi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida innovatsion ta'lim vositalaridan samarali foydalanish ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi. Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirib, ularni mustaqil va ijodiy fikrlashga undaydi. Shu bois, har bir boshlang'ich sinf o'qituvchisi innovatsion ta'lim vositalarini puxta egallashi va amaliyotda to'g'ri qo'llay olishi lozim.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. **Karimov I.A.** Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. — Toshkent: *Ma'naviyat*, 2008-yil.
2. **Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A.** Pedagogik texnologiyalar asoslari. — Toshkent: *O'qituvchi*, 2013-yil.
3. Karimova L.B. Methodology of Using Educational Technologies in Primary School Educational Lessons. International Journal of Academic Pedagogical Research (IJAPR) ISSN: 2643-9123 Vol. 6 Issue 1, January - 2022, Pages:1-3
4. Innovatsion ta'lim texnologiyalari va vositalari: Maktabgacha, umumiy-o'rta ta'lim, oliy ta'lim va boshqa ta'lim tashkilotlaring pedagog kadrlari uchun o'quv-uslubiy qo'llanma. Muharrir:M.A.Yunusov, O'zbekiston Respublikasi Ta'limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi tomonidan ishlab chiqilgan. Toshkent – 2024. 130 bet.
5. **Saidahmedov N.S.** Yangi pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: *Moliya*, 2011-yil.
6. Haydarova Sohibaxon. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishda zamonaviy innovatsion metodlardan foydalanish. International scientific journal «Modern science and research» Volume 4 / ISSUE 2 / UIF:8.2
7. Ramazonova Salomat Saidovna. Ta'lim jarayonida yoshning psixologik xususiyatlar. the latest news and research in education. International online conference. Date: 11thJanuary-2025
8. N.J. Isakulova. Darslar tipologiyasi va o'ziga xos xususiyatlari. Inter education & Global study. Ilmiy-nazariy va metodik jurnal Научно-теоретический и методический журнал Scientific theoretical and methodical journal. ISSN 2992-9024 (online) 2024, №4 (2)
9. Xusanov Bekjan Sharaf o'g'li. An'anaviy va innovatsion ta'lim usullarining uyg'unlashuvi — samarali o'qitishning asosi. zamonaviy ta'lim islohotlari va ularning amaliy yechimlari ilmiy-amaliy konferensiya. Noyabr – 2025.